

Nr 24

Utlåtande i anledning av väckta motioner om främjande av de mindre företagens exportmöjligheter.

I två till bankoutskottet hänvisade likalydande motioner, nr 219 i första kammaren av herr *Mattsson m. fl.* och nr 272 i andra kammaren av herr *Sjönell m. fl.*, har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj: måtte anhålla om utredning angående de mindre företagens möjligheter att tillgodose behovet av exportkrediter samt beträffande småföretagens möjligheter till en aktiv försäljningspolitik å exportmarknaderna i enlighet med vad i motionerna anförts.

Beträffande motiveringen för denna hemställan hänvisas till motionen I: 219.

Över motionen har utskottet inhämtat yttranden från fullmäktige i riksbanken, kommerskollegium, exportkreditnämnden, Aktiebolaget Svensk exportkredit, Företagareföreningarnas förbund, Svenska bankföreningen, Sveriges allmänna exportförening, Sveriges hantverks- och industriorganisation samt Svensk industriförening. Kommerskollegium har bifogat till kollegium avgivna yttranden från rikets samtliga handelskamrar.

Av remissinstanserna har endast *Svensk industriförening* klart tillstyrkt motionärernas förslag. *Smålands och Blekinge handelskammare* vill inte motsätta sig en utredning, men säger sig vara utomordentligt tveksam om något väsentligt positivt kan åstadkommas genom en sådan. I fråga om de mindre företagens behov av exportkrediter anser *Östergötlands- och Södermanlands handelskammare* att tillsättandet av en utredning bör övervägas. I fråga om småföretagens möjligheter till en aktiv försäljningspolitik på exportmarknaderna har *Svenska bankföreningen* i och för sig ingenting att erinra mot att en utredning sätts till. *Sveriges hantverks- och industriorganisation* anser att en omsorgsfull prövning bör ske av olika åtgärder i syfte att främja en sådan försäljning.

Övriga remissinstanser har avstyrkt motionärernas förslag.

Svensk industriförening anför:

Föreningen vill till en början understryka vad som i motionerna framhållits om att den snabba strukturomvandlingen av det svenska näringslivet i riktning mot uppkomsten av större enheter icke på något sätt inneburit

eller synes innebära någon minskning av de mindre och medelstora företagens betydelse. Vad speciellt industrin angår, visar redan utvecklingen från det land, som mer än alla andra kommit att framstå som det jättestora industrikoncernernas uppkomstland, nämligen USA, att dessa stora koncerner i utomordentligt hög grad är beroende av en mängd mindre och medelstora industriföretag som underleverantörer. Samma bild, fastän våra s. k. storindustrier givetvis är av mindre format, uppvisar utvecklingen i vårt eget land, där ett företag som t. ex. Volvo enligt uppgift arbetar med cirka 1 000-talet underleverantörer.

Enligt föreningens erfarenheter finns det i vårt land en mängd mindre industriföretag, som skulle kunna bidra till att icke oväsentligt öka vårt lands exportvolym. Dessa mindre företag möter emellertid en mängd svårigheter, som ofta blir dem övermäktiga, trots att både organisationer och samhälle under senare år kunnat ställa allt större hjälp och service till deras förfogande när det gäller exportförsök. Beträffande samhällets insatser på detta område kan kanske främst nämnas de värdefulla insatser som gjorts och göres av Småindustriens exportbyrå.

De största svårigheterna för de mindre företagen föreligger emellertid såsom framhålles i motionerna när det gäller dels exportfinansieringen och dels dessa företags möjligheter att rationellt bedriva sin försäljningsverksamhet på exportmarknaderna.

På grund av våra mindre och medelstora företags stora betydelse och den insats som dessa företag, därest möjligheterna förbättrades att komma till rätta med svårigheterna i de två sist angivna hänseendena, skulle kunna göra i exportbefrämjande syfte, vill föreningen tillstyrka, att en sådan utredning kommer till stånd som föreslås i motionerna I: 219 och II: 272.

I fråga om exportkrediter anför *riksbanksfullmäktige* följande:

Den kortfristiga exportkreditgivningens ombesörjes för närvarande huvudsakligen av affärsbankerna, medan på området för långfristig exportkredit på senare tid AB Svensk Exportkredit tillkommit. I intetdera fallet finns några regler eller stadganden angående verksamheten, vilka skulle innebära ett missgynnande av de mindre företagen. Vissa lättnader för exportfinansieringen, vilken med all sannolikhet kommer att underlätta även de mindre företagens finansiering av sin export, torde vidare vara att vänta. Såsom kreditinstitututredningen framhållit i sin promemoria »Krediters löptid», vilken enligt vad fullmäktige under hand erfarit torde bli föremål för proposition till årets riksdag, har de svenska banklagarnas huvudregel, att lån skall vara ställda på högst sex månaders uppsägning, inneburit praktiska svårigheter för bankerna att tillgodose behoven av kredit för särskilt finansieringen av investeringar och exportaffärer. Ett bifall till utredningens förslag, innebärande att huvudregeln medger att lån ställes på högst ett års uppsägning och att möjligheterna att lämna bundna lån avsevärt utvidgas, skulle emellertid innebära en inte oväsentlig allmän förbättring av finansieringsmöjligheterna även för exportnäringarna. Fullmäktige anser därför att någon ytterligare utredning om exportkreditgivningens inte är påkallad.

Exportkreditnämnden framhåller att exportkrediter står alla företag till buds i lika mån, oavsett företagets storlek:

Exportkreditnämnden har att pröva och avgöra ärende rörande garanti enligt kungörelsen nr 271/1959 om statsgaranti för täckning av förlust i sam-

band med export m. m. En statlig exportkreditgaranti innebär, att nämnden i händelse av skadefall ersätter viss del av den förlust garantitagaren lider på grund av att en exportfordran icke blir betald. Exportkreditnämnden lämnar sålunda icke någon kredit, men genom att garantierna kan överlåtas på bank eller annan kreditgivare som underlag för lån, kan en garanti underlätta finansieringen av en exportaffär.

De mindre industriföretagen har samma möjligheter som de större att få exportkreditgarantier och att överlåta desamma på bank eller annan kreditgivare.

Då det kan vara ett särskilt intresse för bl. a. de mindre företagen att ha lätt tillgänglig information om de olika villkor som erbjudes i nämndens garantier, finns distribuerad broschyren »Statens exportkreditgarantier». Därutöver orienterar nämnden genom särskilda meddelanden fortlöpande om vad som händer i fråga om garantisystemet etc. Självfallet hålles näringslivets organisationer alltid fullt orienterade.

Enligt vad nämnden har sig bekant sker de mindre företagens exportaffärer, där kredit förekommer, i betydande utsträckning genom handelsföretag, som köper varorna av tillverkarna i fast räkning. Dessa handelsföretag kan i vanlig ordning få exportkreditgarantier. Vidare sker — såsom också antytts i motionerna — de mindre företagens export i stor omfattning i form av underleveranser ingående i större företags utlandsförsäljningar. Då huvudleverantören erhåller exportkreditgaranti, gynnas sålunda även på detta sätt indirekt de mindre företagen. Omfattningen av dessa underleveranser ingående i av nämnden garanterade affärer visar en stadig uppgång.

Sammanfattningsvis vill exportkreditnämnden sålunda framhålla att de mindre företagen har fullt ut lika stora möjligheter som de större företagen att komma i åtnjutande av nämndens tjänster. Av motionärerna avsedd utredning är sålunda enligt nämndens uppfattning ej erforderlig i vad avser området för exportkreditgarantier.

Aktiebolaget Svensk exportkredit erinrar om att bolaget har tillkommit för att tillgodose exportföretagens behov av refinansiering av sådana exportfordringar, vilka är att anse som långfristiga. Mindre exportföretag har samma möjlighet som större att anlita bolaget för ifrågavarande ändamål. I den mån motionärerna avser frågan om refinansiering av långfristiga exportfordringar, yttrar bolaget, synes det följaktligen icke vara påkallat att inrätta ytterligare kreditinstitut.

Sveriges allmänna exportförening anför:

Föreningen vill när det gäller den mindre industrins exportkreditproblem ifrågasätta, om icke dessa till en del hänför sig till brist på information om de möjligheter, som redan står till buds. Ökad kännedom om lämpliga betalningsvillkor synes kunna minska de svårigheter, som här gör sig gällande. Föreningen är av uppfattningen att ökad utbildning såväl som information och rådgivning rörande existerande kreditmöjligheter är av större värde än skapandet av nya kreditformer eller nya kreditinstitut.

Liknande synpunkter framförs även av *handelskammaren i Gävle* samt *Västernorrlands och Jämtlands läns handelskammare*.

Stockholms handelskammare fäster uppmärksamheten på en ny typ av exportfinansiering:

Det kan i detta sammanhang erinras om begreppet »factoring». Sedan något mer än ett år tillbaka bedriver våra storbanker i olika organisationsformer denna verksamhet. Vid exportaffärer innebär »factoring» kort uttryckt, att ett factoringbolag köper en exportörs faktura. Exportören erhåller 80 % av fakturabeloppet och factoringbolaget övertar risken för kundens solvens och bolagets roll blir inkasserarens. Anmärkas bör att förfarandet bygger på ett långvarigt affärsförhållande mellan factoringbolaget och säljaren, exportören. Även om denna form av factoring fortfarande befinner sig i begynnelsestadiet, finns det anledning antaga, att den kan få betydelse för de mindre företagens möjligheter att tillgodose behovet av exportkrediter.

När det gäller marknadsföringen utomlands av den mindre industriens produkter, erinrar remissinstanserna bl. a. om det arbete som utförs av Småindustriens exportbyrå.

Riksbanksfullmäktige uttalar:

Beträffande förslaget om utredning av de mindre företagens möjligheter att driva en aktiv försäljningspolitik på exportmarknaderna vill fullmäktige framhålla, att frågan berör marknadsföringen och att den därför enligt fullmäktiges mening lämpligen handhas och finansieras av företagen själva eller av deras samarbetsorgan. För de mindre företagen synes den senare formen särskilt böra framhållas. Det bör också erinras om, att det inom Exportföreningen finns en särskild byrå med uppgift att främja hantverkets och småindustriens export. Om en utredning med sikte på en förstärkning av resurserna på detta område ändå anses behövlig, synes den böra ankomma på småföretagens egna organisationer.

Sveriges hantverks- och industriorganisation anför följande:

Beträffande motionens påpekanden av andra problem i fråga om de mindre företagens exportförsäljning vill organisationen vitsorda behovet av att dessa frågor följs med uppmärksamhet. Inom detta område har Småindustriens exportbyrå under senare år utträttat ett betydelsefullt informationsarbete, och organisationen finner det angeläget att de mindre företagens exportförsäljning främjas genom förstärkning av denna institutions resurser. Som målsättning kan lämpligen uppställas att exportbyrån skall ha möjligheter att vidga sin nuvarande rådgivning och vägledning till de företag, som begär sådant stöd, att öka sitt aktiva upplysningsarbete bland mindre och medelstora företag i syfte att intressera dessa företag för att etablera sig på exportmarknaden och att i större utsträckning än hittills delta i internationella mässor och utställningar etc. I sammanhanget bör ev. även prövas en utveckling av samarbetet mellan Småindustriens exportbyrå och företagareföreningarna, vilka på länsplanet torde ha möjligheter att kartlägga förekommande produktion av lämpliga exportvaror. Organisationen delar motionärernas uppfattning att dessa och därmed sammanhängande frågor bör uppmärksammas och följas samtidigt som kreditfrågorna studeras i motionens anda.

Sveriges allmänna exportförening lämnar i sitt yttrande bl. a. exempel på olika praktiska, exportstimulerande åtgärder som vidtagits för den mindre industrien:

Föreningen delar icke motionärernas uppfattning att internationella varumässor är mer eller mindre exklusiva för de större företagen. Erfarenheten visar tvärtom att utländska fackmässor är kontakt- och försäljningsställen av utomordentlig betydelse också för den mindre och medelstora industrien. Ökade resurser för inrättande av informationskontor och gruppframträdanden av det slag föreningen redan nu organiserar på många mässor skulle naturligtvis i lika mån vara till gagn för alla utställande företag och svenska leverantörer.

En form för mindre företags framträdanden på internationella mässor är att två, tre eller flera företag slår sig samman om en gemensam utställningsmonter. Därigenom kan åtskilliga besparingar för företagen uppnås i fråga om platshyra, monterns inredning, personal och liknande. Dylika framträdanden är i regel att betrakta som initialansträngningar i syfte att finna kontakter på marknaden. Såväl Exportföreningen som Småindustriens exportbyrå strävar efter att sprida kännedom om och att underlätta det praktiska genomförandet av sådana arrangemang.

Statsanslaget för Småindustriens exportbyrå har höjts från 166 000 kr. för budgetåret 1963/64 till 219 000 kr. för innevarande budgetår. Bland nya former för arbetet inom exportbyrån kan nämnas försäljningsresor i grupp, som med påtaglig framgång genomförts i ett par omgångar. Ytterligare resor planeras till olika länder i Europa. Ett närmare samarbete har även inletts med Stiftelsen Exportskolan. Kurser med inriktning på de mindre företagens exportproblem har hållits och ytterligare planeras. Det vill synas som om Småindustriens exportbyrå redan nu på det praktiska planet i allt väsentligt sörjer för de exportfrämjande åtgärder, rörande vilka motionärerna önskar en utredning.

Utskottet. I de föreliggande motionerna begäres en utredning angående de mindre företagens möjligheter att dels erhålla exportkrediter, dels bedriva en aktiv försäljningspolitik på exportmarknaderna. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig över motionerna har avstyrkt utredningskravet. Inte heller utskottet finner en utredning påkallad.

Vad först beträffar exportfinansieringen, vill utskottet erinra om att den verksamhet som bedrivs av exportkreditnämnden och av AB Svensk exportkredit i lika mån står alla kreditsökande företag till buds, oavsett deras storlek. Att inrätta ytterligare finansieringsinstitut med verksamheten inriktad endast på mindre företag synes inte vara motiverat.

Inom Sveriges allmänna exportförenings ram arbetar Småindustriens exportbyrå, vars uppgift är att främja hantverkets och småindustriens export. Till byråns verksamhet utgår bidrag av statsmedel. Betydelsen av exportbyråns insatser har vitsordats av remissinstanserna. Inte heller på detta område synes det utskottet erforderligt att inrätta något nytt organ. Utskottet delar också den uppfattning, som flera remissinstanser givit uttryck för, att

initiativ till främjande av svenska företags försäljning på utländska marknader lämpligen bör tas av företagen själva och av deras organisationer.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att motionerna I:219 och II:272 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 april 1965

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ståhle, Hilding, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson*, Palm, Augustsson, Mattsson och Lundberg;

från a n d r a kammaren: herrar Regnéll, Berglund*, Franzén i Motala, Larsson i Umeå, Ekström i Iggesund, Haglund*, Börjesson i Glömminge* och Fridolfsson i Rödeby.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Mattsson* och *Börjesson* i Glömminge, vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

»I de föreliggande motionerna — — — (=utskottet) — — — försäljningspolitik på exportmarknaderna. Utskottet är medvetet om att flera organ är sysselsatta med att hjälpa såväl små som stora företag när de söker exportkrediter. Samhällets åtgärder har emellertid när det gällt större insatser begränsats på ett sätt som framför allt kommer de större företagen till godo. Därför torde det finnas ett behov av ett särskilt kreditstöd för den mindre industriens export. De alternativ som nämns i de föreliggande motionerna bör bli föremål för utredning.

Organ för främjande av hantverkets och småindustriens export finns i begränsad omfattning. Den större industrien dominerar emellertid kvantitativt utrikeshandeln och har med sina stora resurser kommit att uppta de befintliga exportorganisationernas och handelsrepresentanternas tid och intresse. Utskottet finner det därför lämpligt att en översyn företages av de försäljnings- och reklamvägar som står småindustrien till buds vid exportaffärer. Därvid bör prövas möjligheterna att genom ett speciellt organ främja småindustriens försäljningsinsatser på exportmarknaderna.

De organ och de möjligheter som står företagen till buds när det gäller hjälp i samband med export bör bringas till företagarnas kännedom. Ett lämpligt sätt vore att staten i samarbete med Småindustriens exportbyrå utgåve en upplysningsbroschyr. Eventuellt kunde broschyren kopplas samman med den broschyr angående de olika kreditformerna för mindre företag varom riksdagen uttalade sig år 1962 (BoU:s utl. nr 23).

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I:219 och II:272 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående de mindre företagens möjligheter att tillgodose behovet av exportkrediter samt beträffande småföretagens möjligheter till en aktiv försäljningspolitik på exportmarknaderna.»